

روابط علمی روسیه و شرق نزدیک

نقل و ترجمه از کتاب تاریخ روابط علمی شرق با اروپا و روسیه منطبقه لنین گراد
 تا اندازه که روابط سیاسی و وضعیت جغرافیائی همسایگان
 آسیائی روسیه اجازه میداد همانقدر آثار روابط علمی و ادبی بین روسیه
 و آسیای مقدم موجود و برقرار بود اما در قسمت هند و افغانستان
 روسها آنقسم که باید و شاید مانند سایر ملل غربی اروپائی از قبیل
 انگلیس و غیره ارتباط جامع کاملی با ملل مزبور نداشتند و علت اساسی
 ضعف نفوذ روس ها در آن نواحی بود. در موضوع ایران و
 سایر ملل اسلامی مجاور روسیه نمیتوان علت فوق را استدلال نمود
 بلکه عدم استقرار روابط علمی ناشی از مسامحه و غفلت روسها بوده-
 است زیرا با وجود هر گونه وسایل مادی و سیاسی کمترین آثاری راجع
 بروابط علمی طوایف اسلامی و روسیه دیده نمیشود
 فقط در سال ۱۸۰۴ میلادی برای اولین مرتبه السنه شرقی
 اسلامی و علوم مذهبی آسیائی در اوئندورستیه های روسیه معمول
 گردید. توسعه و انتشار دائره ارتباط علمی ایرانی، ترکی و عربی در روسیه
 به همت و جدیت سه نفر پروفیسور های ذیل انجام یافت
 بولد برف در مسکو ۱۸۳۷ - ۱۸۱۱
 سنکوسکوی در پترزبورغ ۱۸۴۷ - ۱۸۲۲
 کاظم بك در قازان و پترزبورغ ۱۸۴۵ - ۱۸۲۶
 بولد برف در قرن نوزدهم میلادی یگانه معلم زبان عربی و
 فارسی در مدارس عالی پترزبورغ بوده است
 دو نفر معلم دیگر نیز راجع بمسائل شرقی و اسلامی تحقیقات

عالیه مفیده نموده و خطابات بسیاری القاء کردند کلیه پرفسور های بعد و مستشرقین اخیر روسیه از تلامذه مستقیم و غیرمستقیم پروفسور های فوق الذکر محسوب میگردند ولی ادبیات زبان روسی در قسمت شرق و ایران از همه بالاتر مدیون و رهین عملیات پروفسور سنکوسکی میباشد باینطریق که شاه عباس کبیر صفوی در اوایل قرن هفدهم میلادی کتابخانه اقیس عالی گران بهائی در اردبیل ترتیب داد و عساکر دولت روس در سال ۱۸۲۸ میلادی شهر اردبیل را را متصرف شدند پروفسور سنکوسکی از قدر و قیمت کتابخانه مزبور مطلع بوده و بدستور مشارالیه نسخ عالیه آن کتابخانه به بطرورگرا د حمل شد و امروزه در کتابخانه عمومی لندن گرا د موجود میباشد

با وجود استقرار روابط دیپلوماسی و سیاسی و تجارتمی بین ایران و روسیه با بودن هرگونه مواد و وسایل لازمه در بطرورگرا د کمتر آثار روابط علمی بین ایران و روسیه دیده میشود فقط در موقعی که ایرانیان عازم تسخیر هرات بودند یکی دو نفر از نمایندگان روسیه مانند سیمونتیچ و مورایف و غیره بطهران و اصفهان و همدان مسافرتی نموده و از طریق تبریز بروسیه مراجعت کردند و شرح مسافرت و سیاحت مسافرین مزبور در سنوات ۱۸۳۹-۱۸۳۷ میلادی یکی از آثار روابط روسیه و ایران بوده است تا آنکه بالاخره ایرانیها از تصرف هرات مایوس شده و آن واقعه خاتمه یافت در سال ۱۸۴۰-۱ میلادی بارون بند منشی سفارت روس مسافرتی بلرستان و عربستان نموده شرح مسافرت خود را که بیشتر راجع به آثار سلاطین هخامنشی بوده در دو مجلد بزبان انگلیسی طبع نمود

در بین سنوات ۵۰-۱۸۴۰ مناسبت پیش آمد پاره حوادث سیاسی روابط علمی و ادبی ایران و روسیه تجدید شد باینقسم که کمیسیون‌هایی برای تعیین سرحدات روس و ترك و ایران و انگلیس تشکیل یافته چیریکوف و گامازوف از نمایندگان روسیه در آن کمیسیون تعیین شده و شرح مسافرت خود را در سنه ۱۸۷۵ منتشر و طبع نمودند در سال ۱۸۵۰ خانیدوف مامور دولت روسیه بگردستان مسافرت نموده و نقشه آذربایجان را تهیه کرد در ایام محاربه کریمه (روس و عثمانی) دولت ایران اگر چه وارد جنگ نگردید ولی با روسها متمایل شده و بسمت همراه لشکر کشید همان موقع یعنی در ۷-۱۸۵۶ میلادی هیئت علمی برای ایجاد روابط ادبی بین ایران و روسیه تحت ریاست خانیدوف سابق الذکر به طرف خراسان عزیمت نمود نتیجه عملیات و اقدامات هیئت علمی مزبور بزبان فرانسه در پاریس بطبع رسید خود زکوف و میلر قوتسولهای روس در کرمان و سیستان پس از مدت مدیدی اقامت در آن نواحی در تاریخ ۱۹۰۶ میلادی مطالبی راجع باوضاع کرمان و سیستان بزبان فرانسه و انگلیسی طبع و نشر نمودند (بقیه دارد)